

підтримки в суспільстві. Але він був найзавзятішим і фактично єдиним розробником теорії та ідеології кооперативного руху впродовж усієї пореформеної доби, та ще й виставляв кооперацію фактором еволюції суспільного ладу. З ним можна було не погоджуватися, але важко оминати увагою. У пореформені часи для одних він виступав екзотичним, а для інших надзвичайно шкідливим мислителем-одинаком.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Див.: Височанський П. М.П.Баллін – піонер української кооперації (1829-1904) // Червоний шлях. – 1924. - №4-5; Височанський П. Кооперативний ювілей // Нова громада. – 1926. - №18-19; Височанський П. Нове про Балліна // Правобережний кооператор. – 1922. - №9-10; Марков В.И. Пионеры южно-русской кооперации: Н.П.Баллин и его сотрудники: Очерк из истории кооперации на Украине. – Харьков, 1919; Марков В. Кто такой был М.П.Баллін та що він зробив для кооперації ? // Нова громада. – 1929. - №9; Меркулов А. Баллин и приспешники самодержавия // Союз потребителей. – 1917. - №15; Павлов Т. Пионер русской кооперации // Хлибороб. – 1912. - №17; Пожарський П.Н. Нариси з історії української кооперації // Українська кооперація. – 1918. - №4; Савич О.П. М.П.Баллін – піонер споживчої кооперації на Україні (Стаття до 100-річчя з дня народження). 1929 р. Рукопис. Чернетка. – Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського (далі - ІР НБУВ). – Ф.290. - №3209; Трофименко П. Памяти хорошего человека // Хлибороб. – 1915. - №19-20; 2.Витанович І. Історія українського кооперативного руху. – Нью-Йорк, 1964; 3. Баренбаум І.Е. Штурманы грядущей бури: Н.А.Серно-Соловьевич. Н.П.Баллин. А.А.Черкесов. – М.,1987; 4.Див.: Українські кооператори. Історичні нариси. Кн. 1. – Львів, 1999. – С.35-42; Кооперація. Страницы истории: В 3 т. Т.1.Избранные труды российских экономистов, общественных деятелей, кооператоров-практиков: В 3 кн. Кн. 1. – М.,1999 – С.678-687; Ленченко Ф.І., Палій Е.О. Кооперативний рух на Україні та його діячі. – К.,2000. – С.9-15; Киржаев С.Н., Есио Имаи. Николай Петрович Баллин и его архив: Библиографическое исследование о пионере русско-украинского кооперативного движения // Acta Slavica Laponica. – Tomus XII. – Sapporo, Japan, 1994; 5.Васильчиков А.И., Яковлев А.В. Мелкий земельный кредит в России. – СПб., 1876. – С.35; 6.Див.: ІР НБУВ. – Ф.326. – №1. – Арк.25-26,34; 7.Див.: Там само. – №3. – Арк.61-62, 142, 180; 8.Там само. – №1804. – Арк.1; 9.Див.:Там само. – №1. –Арк.14, 29-47, 54-55, 93, 111; Там само. – №3. – Арк.18-19, 28, 81 та ін.; 10. Там само. – №1. –Арк.17, 52; Там само. – №3. – Арк.61-62; 11.Там само. – №1. – Арк.30; 12.Там само. – №198. – Арк.2.; 13.Там само. – №489. – Арк.1-12; 14.Н.П.Баллин о русском кооперативном движении 70-80-х годов // Вестник кооперации. – 1910. – Кн.2. – С.22, 24, 28; 15.ІР НБУВ. – Ф.326. – №328. – Арк.1; 16.Там само. – №411. – Арк.1; 17.Там само. – №527. – Арк.48; 18.Цит. за: Тотомианц В. Материалы по истории кооперации в России // Союз потребителей. – 1915. – №34-35. – С.1215; 19.ІР НБУВ. – Ф.326. – №521. – Арк.2 зв.; 20.Там само. – №202. – Арк.6; 21.Там само. – №210. – Арк.1; 22.Там само. – №187. – Арк.8-8 зв.; 23.Див.: Там само. – №206. – Арк.1-1 зв.; 24.Там само – №203. – Арк.1-1 зв.; 25.Там само. – №1448. – Арк.1; 26.Там само. – №521. –Арк.2 зв.; 27.Там само. – №3. – Арк.176, 187; 28.Там само. – №12. – Арк. 1-3; Там само. – Ф.290. – №3209. – Арк.1; Там само. – Ф.326. – №3; 29.Там само. – Ф.326. – №2240. – Арк.1-2; 30.Там само. – №11. – Арк.1; 31.Там само. – №3. – Арк.209, 220; 32.Меркулов А. Баллин и приспешники самодержавия // Союз потребителей. – 1917. – №15. – С.16-19.

А.І. Сторожук

СПАДКОЄМНА ТВОРЧА ЛІНІЯ ДВОХ СВІТОВИХ НАУКОВЦІВ: І. ФРАНКО – К. КВІТКА

Відзначаючи новизну ідей, оригінальність методики, талант аналітика, мабуть, варто підкреслити одну із найважливіших рис його дослідницького стилю і його характеру, що до цього часу належно підкреслена не була – чисто квітківську, (по суті, без аналогій у фольклористиці) схильність бачити науково-теоретичні проблеми крізь призму коментування, критики й текстології: "Я сумніваюся в корисності перерахунку досягнень без одночасного виявлення прогалин і помилок, що давно мене непокоять, але досі ніким не вказані мені особисто у бесідах"¹.

У творчій спадщині К.Квітки можна виділити два види праць: дослідницькі і критико-текстологічні (звичайно, умовно, тому що специфіка наукового мислення К. Квітки, як ні в кого іншого, спиралася на логіку не менше, ніж на критичну аналітику).

До критико-аналітичних праць належать статті (щоправда, надто недосконале та малоемке це визначення "статті" до праць К. Квітки): "Микола Лисенко як збирач народних пісень", "Порфірій Демущий", "Фольклористична спадщина Миколи Лисенка"². Про дві значні постаті української фольклористики К.Квітка створює "чисті" зразки критико-текстологічного жанру. Сам К. Квітка називає згадані праці "фольклористичними". Однак слід припустити, що цей термін був для нього синонімом праць "текстологічних", бо те, що ми зараз зараховуємо до фольклористичних праць в сучасній етномузикології, К. Квітка відносив до досліджень теоретичних та історичних. У царині

історії фольклористики до нього таких ґрунтовних досліджень не було, отже, розгляд наступних персоналій, аналіз діяльності насамперед збирачів музичного фольклору стали якраз можливими під впливом саме цих досліджень К. Квітки, хоч прямо автори пізніших праць про це не говорять³.

Показовим є те, що до власної роботи із збирання та нотації народних мелодій К. Квітка застосовує дещо іншу, досі ніким не вживану методику – ту, де критико-текстологічний підхід супроводжується широким коментарем та одночасним вирішенням різних за масштабом дослідницьких проблем. У спадщині самого К. Квітки підґрунтям такого стилю й методики слід вважати праці "Українські пісні про дівчину, що помандрувала з водите лем" та "Українські пісні про дітозгубницю"⁴. Ці праці вказують на тісні зв'язки з дослідженнями М. Драгоманова та "Студіями над українськими народними піснями" І. Франка. Спільним у них є хід думки: єдність критики, коментування й теоретичного пошуку (досліджу) при монографічному дослідженні варіантних груп фольклору. На пріоритет у цьому підході саме М. Драгоманова вказує І. Франко: "Причин до такого монографічного оброблювання чи то поодиноких пісень, чи більших груп дав, як відомо, М. Драгоманов, виступивши дня 16 лютого 1874 р. на річних зборах Київського Південно-Західного відділу Російського географічного товариства з мистецьким рефератом "Відгук лицарської поезії в українських народних піснях"⁵. Реферат М. Драгоманова було надруковано в "Записках Юго-Западного отделения русского Императорского географического общества"⁶.

Особливо відчутний зв'язок двох вище вказаних праць К. Квітки про дітозгубницю та підмову до мандрів дівчини і його "Коментаря" зі "Студіями" І. Франка насамперед при порівнянні аспектів методології. Їх розгляд не тільки розкриває наукове значення "Коментаря", але й виявляє одне з вирішальних джерел формування Квіткиного науково-критичного світогляду. Завдяки цьому фактору науковець пішов значно далі і, сприйнявши погляди І. Франка та М. Драгоманова, К. Квітка бачив народну музику, по-перше, як культуру. Звідси – соціологічні "зрізи" (при дослідженні інструментальної музики – насамперед функційний принцип систематизації народних інструментів; при розгляді побуту – виникнення програми дослідження діяльності народних музикантів і співаків): комплексний характер описів народного виконавства; історизм концепцій (періодизація музичних явищ, їх генезис в різній мірі присутні у більшості праць К. Квітки. Серед особливо показових – "Первісні тоноряди", в російському перекладі "Первобытные звукоряды"⁷, а також – "Об историческом значении календарных песен"⁸; етногеографічне розгрупування ознак (передовсім ритмоструктурних типів)⁹.

По-друге, фольклор для К. Квітки об'єкт релятивний. Насамперед тут дослідник стикається з мірою відносності: належності пісні до фольклору; ступеню варіативності і норми; значення соціального статусу носіїв фольклору (селяни, інтелігенція, дрібномасткове дворянство тощо). К. Квітка ніколи не випускав з уваги необхідність враховувати фактори, які дозволяли б або не дозволяли відносити фольклорний зразок до дійсної традиції чи до традиції умовно-фольклорної (наприклад, пісні-романси).

По-третє, фольклор для К. Квітки був предметом, що досліджується через посередництво його документування. На відміну від інших історичних дисциплін, де дослідники користуються готовими документами (рукописами, стародруками тощо), фольклористика змушена створювати документи сама – записуючи, а потім транскрибуючи народні мелодії. Все це ставить перед фольклористикою найсерйозніші вимоги критики фольклорних текстів, як музичних, так і словесних, а також описів фольклору.

Цей аналіз проблеми дає певне уявлення про зрілі погляди К. Квітки на вагу, роль коментування та критики у справі документування народних мелодій та фактів музичного побуту і психології.

Як йшлося вище, загальнометодологічні підвалини такого погляду сформульовані І. Франком у "Студіях над українськими народними піснями". Ставлення К. Квітки до "Студій" І. Франка визначалося двома факторами: перший – очевидне методологічне значення "Переднього слова"; другий – самі студії. Вони й зараз сприймаються як практичний заклик до вирішення фольклористикою невідкладних потреб коментування, критики й текстології. Торкаючись того, що словесна фольклористика на кінець XIX ст. збрала великий матеріал, І. Франко писав: "Маємо купу більш або менш багатих, більш або менш старанно та розумно уложених збірників пісень, але мало праць, які б орієнтували нас у тій масі пісенного матеріалу... Та потрібне щось більше, потрібне спеціальне оброблення, виконане за правилами історичної та літературної критики, яке б перебрало текст за текстом, варіант за варіантом, віднайшло й усталило їх взаємний зв'язок, вияснило різниці та розходження редакцій і дозволило нам пов'язати ті пісні, скільки можна, з культурною і політичною

.....
еволюцією нашого народу". І далі: "А тим часом нема нічого легшого, як попасти на хибну дорогу, оперуючи чи то в історичних, чи в літературних, чи в естетичних розвідках неперевіраним критичним матеріалом"¹⁰. Цікаво, що "Студії" І. Франка, засновані на порівнянні варіантів одного сюжету, друкувалися в "Записках Наукового товариства ім. Шевченка у Львові" з 1907 по 1914 рр., а вже у 1913 р. "Студії" було видано як відбиток із томів НТШ, саме й на це останнє видання посилається К. Квітка у "Коментарі" та низці інших праць¹¹ (слід нагадати, що в наш час "Студії" І. Франка передруковані).

Відзначимо, що якоюсь мірою сьогодні в українській музичній фольклористиці виконується рекомендація І. Франка, – присутня в якійсь мірі не просто публікація варіантів пісень, наявне і їх спеціальне оброблення (в кращих чи гірших варіантах), яке виконане за правилами історичної та літературної критики, а те, що сказав К. Квітка у 1940-х роках: "Головне правило історичної та філологічної науки, – що джерела слід перевіряти незалежно від того, породжують вони сумніви, чи ні, що друковані тексти слід перевіряти за рукописами та іншими виданнями, у фольклористичних працях здебільшого не дотримується" перегукується з висловами І. Франка і є й на сьогодні так само актуальне¹².

Наукове коментування, критика й самокритика, як в жодного іншого із дослідників-етномузикологів, посідають у спадщині К. Квітки чільне місце. Фактично він чи не єдиний бачив загрозу насування на музичну фольклористику маси не досить фахово документованих, а то й відверто недоброякісних матеріалів. Поділяючи думки І. Франка, К. Квітка ставив перед собою завдання: поповнити наукові фонди добротними, прокоментованими й частково систематизованими матеріалами, документами. Програма такої роботи викладена І. Франком у "Студіях" так: "Наші збірки пісень, друковані й не друковані, містять таку масу різnorodного матеріалу, дуже часто накиданого безладно, записаного руками малотямущих збирачів, усного й книжного, що вже саме прочищення сих хащів і внесення якогось ладу в ті праліси може бути й корисною роботою. Але слідом за сим елементарним ділом виринають інші, далеко важніші проблеми: зв'язок пісні з життям, зв'язок із загальною еволюцією народу, з хронологією його подій, з психологією його творчості"¹³. Є підстави думати, що К. Квітка, пишучи роботи "Українські пісні про дітозгубницю" та "Українські пісні про дівчину, що помандрувала з зводителем", мав далекоглядний намір створити аналогічний "Студіям" І. Франка музичний коментар, групуючи пісні за поетичними мотивами, отже, наші припущення мають підстави, прикладом можуть слугувати матеріали К. Квітки про балади. Враховуючи, що баладних сюжетів існує близько 300¹⁴, а музичних варіантів ще більше, групування їх за тематичними ознаками виглядає з огляду зручності класифікації можливим. Можливим є такий підхід і з точки зору історизму (по суті, класифікація за сюжетами підводить до вирішення проблеми, окресленої І. Франком у стисло висловленій програмі із його "Студії" – зв'язок пісні з життям і його інтересами... з психологією його творчості)¹⁵. Та, написавши два нариси про балади, К. Квітка чомусь припиняє подальшу роботу, що є не зовсім зрозумілим. Повернувся він до неї на тих же засадах єдності сюжетного гнізда – лише через 20 років, у "Коментарі", до "Українських народних мелодій" 1922 р., там ми знаходимо опис "двох пісень наймита".

Очевидно, текстологічний опис музичного фольклору багатьох тисяч тематичних гнізд, десятків тисяч мелодій – справа наступних поколінь дослідників. Що ж до праць К. Квітки у цьому напрямку, то вони є першими класичними працями з фронтальної критико-текстологічної перегляду народної пісні, а потреба текстологічного опису музичного фольклору загострюється в міру нагромадження записів та видань. Застосовуючи методологію І. Франка до цілої пісні, її тексту й наспіву, центр уваги дослідник переносить з історико-тематичної атрибуції змісту на структурно-морфологічні елементи пісенної форми, поєднавши текстологічний підхід з дослідницьким. Особливо очевидна значна вага даного дослідницького ракурсу в роботі "Українські пісні про дітозгубницю". Проте розглядати її як переважно теоретичну недостатньо: адже тією ж мірою паралельно К. Квітка веде й порівняння та коментування варіантів.

У статті К. Квітки "Українські пісні про дітозгубницю" В. Гошовський бачить "оригінальний експеримент з негативним музикознавчим результатом, але з блискучою класифікацією сюжетів..."¹⁶. Та ми навряд чи можемо погодитися із правильністю оцінки В. Гошовського, який випустив із уваги критико-текстологічне спрямування статей К. Квітки "Українські пісні про дівчину, що помандрувала з зводителем" та "Українські пісні про дітозгубницю"¹⁷.

На мотивацію створення такого роду досліджень в свій час вказав сам К. Квітка: перша із статей споряджена підзаголовком "Систематизація, уваги і нові матеріали" – це, власне, та програма, що втілювалася І. Франком в його "Студіях", лише висловлена К. Квіtkoю дуже стисло.

Крім методологічної спільності, між деякими "точками уваги" К. Квітки і І. Франка трапляються й перегуки. Це або розвиток теми (у бік огляду варіантів), або наукове коментування (навіть з елементами редагування) обраних зразків, або погляд на стан тієї чи іншої проблеми. Наведемо такий приклад: в окремих "Студіях" І. Франко подає наспіви ("Турчин купує сестру-полонянку", "Троїзілля", "Подоланька"), хоча музичної освіти він не мав і до аналізу мелодій з цієї причини не вдавався. Мабуть, це і було тим поштовхом, тією обставиною, через яку К. Квітка звернувся до коментування мелодій та їх критичного розгляду: сам факт подачі І. Франком мелодій без жодного їх обговорення, на тлі широкого коментування текстів мав сприйматися як мовчазний заклик до музикознавців: врешті-решт взятися до критичного розгляду мелодій.

"Студії" І. Франка також показали, що до багатьох опрацьованих варіантів текстів наспівів не було взагалі, а географія поданих (або тих, про які були відомості в інших джерелах) виявилася обмеженою і нерівномірною. Мабуть, саме цей стан наштовхнув на потребу розширити географію пошуку пісенних мелодій при підготовці збірника "Українські народні мелодії" 1922 року. Для нього К. Квітка, не маючи матеріальної змоги виїздити "у поле", спеціально розшукував у Києві людей з тих територій, з яких було обмаль наспівів. Зокрема в роки громадянської війни та перші роки після неї К. Квітка у такий спосіб записав наспіви від біженців з крайніх західних та північно-західних територій поширення української мови, з Кубані, територій РРФСР, Білорусії. З огляду на це, цілеспрямовані пошуки К. Квіtkoю наспівів до текстів, що були записані іншими збирачами без мелодій, гідні великої уваги та вдячності.

Ми фіксуємо і прямі відсилання на "Студії" І. Франка. Наприклад, у "Передмові" до збірника "Українські народні мелодії" він вказує, що ним записані наспіви історичної пісні про напад турків на Ведмедівку, та з-поміж іншої літератури посилається на матеріали із сторінок, Франкової студії "Ведмедівка", зауважуючи, що пісня "досі була зовсім незнана з своєї музичної сторони"¹⁸.

Є й інші перегуки тем "Студій" І. Франка та праць К. Квітки. Окремий розділ рецензії К. Квітки на книгу О. Фінагіна¹⁹ дають нам всі підстави розглядати його як оригінальне музикознавче продовження студій І. Франка ("Теща в полоні у зятя").²⁰

Гідна наукова естафета простежується у К. Квітки і в поглибленому інтересі до варіантно-пісенних "гнізд". Він поділяє погляд І. Франка на народну пісню як наслідок історичного життя народу, відгомін історичних фактів, іноді доволі конкретних. Зокрема, І. Франко вказує, що в "студії про Хмельниччину в думках, піснях та віршах я дав зразок аналітичної історіографії і видобув сею метою не одно таке, чим може покористуватися також автор так званої прагматичної історії нашого краю"²¹.

Метод порівняльного дослідження сюжетних варіантів може сприяти уточненню чи доказу деяких історичних фактів. І, як факт, К. Квітка, у свою чергу, розглядаючи пісні про дітозгубницю, зведення (підмову) дівчини та наймитування, звергає увагу не лише на музично-фольклористичні, але й історично-соціальні питання (наприклад, громадські і побутові паралелі станів "приймацтва" та "наймитства")²².

Важливе значення у стані поглибленого інтересу К. Квітки до поглядів І. Франка мали також особисті стосунки І. Франка і К. Квітки. Вони не були тривалими, але залишили відчутний слід у збирацькій та критико-текстологічній праці К. Квітки. Їх наслідком стали на початку фольклористичної діяльності К. Квітки – запис від І. Франка 32-х наспівів; потім їх публікація у 1922 р. (29-ти із записаних); наприкінці життєвого шляху – великий нарис у "Коментарі" про І. Франка як виконавця народних пісень"²³.

Спадкоємна лінія І. Франко – К. Квітка містить у собі також моральний приклад: справа гідності нащадків – відзначити, засвоїти та розвинути далі надбання та ідеї попередників. К. Квітка не просто це зробив: від історичної атрибуції фольклорних текстів у І. Франка він прийшов до створення основ документування та критики записів народної музики, які й до сьогодні залишаються стовповими у вирішенні багатьох проблем етномузикології. Навіть не дуже глибокий аналіз відомого "Коментаря" К. Квітки до збірника "Українські народні мелодії" 1922 року, в якому розвинуто та стверджено ідеї І. Франка, є найкращим свідченням творчого єднання двох світових геніїв – І. Франка та К. Квітки.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Квітка К. Избр. тр.: В 2 т. (сост. и коммент. В.Л. Гошовского). – М., 1971. – Т. 2. – С.23; 2. Квітка К. Микола Лисенко як збирач народних пісень // Повідомлення музично-етнографічного кабінету ВУАН. – К.,

1923 . – № 1; Порфирій Демущий // Етнографічний вісн. ВУАН. – К., 1928.; Фольклористична спадщина Миколи Лисенка // Зб. Музею діячів наук. та мистец. України.–1930.– Т.1; 3.Голоса українських песен, изданные М.Максимовичем / Аранж. А.Алябьева.– 2-е изд. – М.:Музгиз. – 1961. – С 165.; 4.Квітка К. Українські пісні про дівчину, що помандрувала з зводителем // Етнографічний вісн. ВУАН. – К., 1926; Квітка К. Українські пісні про дітозгубницю // Етнографічний вісн. ВУАН. – К., 1926.; 5. Франко І. Студії над українськими піснями / Упорядк. М.Т. Яценка – Твори у 50 т. – К., 1982.– Т.42.;6. Драгоманов М. Отзвук рыцарской поэзии в украинских народных песнях // Записки Юго-Западного отделения Российского императорского географического общества: В 2 т. – К., 1875. – Т.2; Азадовский М. История русской фольклористики: В 2 т. – М.: Учпедгиз, 1963. – Т.2 Русская фольклористика во второй половине XIX в. и в начале XX в.; Квитка К. О напевах украинских правобережных песен, приуроченных к старым праздникам зимнего солнцеворота /рукопись/. – Ін-т мистецтвознавства та фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАНУ.– Ф.14-2. – Од. зб. 196. – Арк. 75.; 7. Квітка К. Первісні тоноряди // Первісне громадянство і його пережитки на Україні. – К., 1926. – Вип. 3.; 8. Квітка К. Вибрані статті: В 2 ч. Ч.ІІ. Фольклористичні праці / Упорядк., комент. А.Іваницького. – К.: Муз. Україна, 1986; 9. Квитка К. Народная музыка славян // Избр. тр.: В 2 т. / Сост. и комент. В.Л.Гошовского. – М.: Сов.композитор, 1971. – Т.1.;10. Завальнюк А. Видатний збирач народної пісні // Зоряна криниця. – 2000. – 29 січня. – С.15.; 11. Франко І. Названа праця; 12.Квітка К. В справі досліду народної музики неукраїнських елементів людності УРСР // Бюлетень етнографічної комісії УАН. – К., 1929. – №11. – С. 58-59.;13. Франко І. Названа праця; Завальнюк А. Названа праця; Бюлетень етнографічної комісії УАН. – К., 1927. – №3; 14.Дей О. Українська народна балада. – К.: Наук.думка, 1986; 15.Франко І. Названа праця; Завальнюк А. Названа праця.; 16.Квитка К. Общие вопросы фольклористики // Избр. тр.: В 2 т. (сост. и комент. В.Л. Гошовского). – М.: Сов. композитор, 1973. – Т. 2; 17. Квітка К. Українські пісні про дівчину, що помандрувала з зводителем // Етнографічний вісн. ВУАН. – К., 1926; Квітка К. Українські пісні про дітозгубницю // Етнографічний вісн. ВУАН. – К., 1926. – С.7; 19.Фанагин А. Русская народная песня. – Пг.: Академия, 1923. – 96 с.; 20. Квитка К. Общие вопросы фольклористики // Избр. тр.: В 2 т. (Сост. и комент. В.Л. Гошовского). – М., 1971. – Т. 2. – С.61-71; 21.Франко І. Названа праця. – С.8.; 22. Квитка К.В. Коментарий к сборнику украинских народных мелодий, изданному в 1922 / рукопись/. – Ін-т мистец., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Ф.14 – 2, од. зб. 62, 62-а, 62-б. – С. 86-88; 23. Квитка К. Иван Франко как исполнитель народных песен /рукопись/. – Центр. Музей. муз. культуры РФ им. М.И Глинки. – Ф.275. – Спр. 72, 73. – Арк.72. –61 с. приложениа.

І.Б. Гавліч

КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ – ЛІДЕР КООПЕРАТИВНОГО РУХУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ В КІНЦІ ХІХ –НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Кость Левицький – визначний український політичний та громадський діяч Східної Галичини, юрист і публіцист, доктор права, почесний член НТШ і «Просвіти», кооператор. Він народився 18 листопада 1859 р. у сім'ї священика в Тисмениці. Університетську освіту здобув у Відні та Львові, де одержав ступінь доктора права. Був послом до австрійського парламенту і галицького сейму, головою Українського клубу у віденському парламенті і галицькому сеймі. К. Левицький відіграв визначну роль у національно-державному визволенні Східної Галичини: у 1914р. він очолив Українську Головну Раду у Львові, в листопаді 1918 року став першим головою уряду ЗУНР. Понад 50 років невтомно працював для розвитку усієї української кооперативної організації в Східній Галичині.¹

Економічна діяльність Костя Левицького все ще потребує серйозного дослідження, незважаючи на те, що його постать не залишилася поза увагою українських істориків, та вони більше уваги приділяли його громадсько-політичній роботі. Окремого ґрунтовного дослідження про внесок Костя Левицького у суспільний розвиток краю і досі не має. Праці сучасників присвячені загальному кооперативному рухові Східної Галичини, в яких згадується діяльність Костя Левицького у сфері економіки, належать Іллі Витановичу - «Історія українського кооперативного руху» (Нью-Йорк, 1964 р.), С.Бородаєвському - «Історія кооперації» (Прага, 1925 р.), Карлу Коберському - Буквар кооперації (Львів, 1939 р.). Сучасні вітчизняні дослідники: Таїсія Гелей, Ірина Василик та ін. більш детально висвітлюють кооперативну діяльність К.Левицького. Неопубліковані відомості про економічну діяльність Костя Левицького ми також знаходимо у фондах архівів міста Львова й тогочасній пресі.

Отже, беручи до уваги недостатню наукову розробку теми, метою даної статті є аналіз місця і ролі Костя Левицького у становленні та розвитку кооперативного руху Східної Галичини в кінці ХІХ-го на початку ХХ ст. Авторка ставить перед собою такі завдання: